

Historia Dramatycznego

Trudne początki, czyli...

Od kiedy istnieje Teatr Dramatyczny?

Często Widzowie pytają nas: od kiedy istnieje Teatr Dramatyczny? No i tu jest problem, bo co powinno być uznane za początek historii tej instytucji w mieście?

Rok 1938

Czy rok 1938 – wtedy zakończono budowę gmachu Teatru Miejskiego – Domu Ludowego im. Marszałka Józefa Piłsudskiego, a zaraz po świętach Bożego Narodzenia zagrano tu spektakl „Cydzik i spółka”. Było to pierwsze przedstawienie w tym teatrze!! Jednak na scenie występował zespół grodzieńskiego Teatru Objazdowego, a oficjalne otwarcie ciągle było przekładane. Zaproszono bowiem Marszałka Rydza-Śmigłego, a ten wprawdzie zgodził się, ale co i rusz nie mógł dotrzeć do Białegostoku: otwarcie przełożono na maj 1939, potem na wrzesień, a wtedy wybuchła wojna...

A zatem datując historie według wieku murów, możemy liczyć dzieje teatru od 1938 roku. Ale teatr to przecież ludzie, zespół! I tu pierwszą ważną datą jest rok 1940, kiedy do Białegostoku przyjechała – uciekając przed Niemcami – grupa znakomitych aktorów warszawskich pod wodzą Aleksandra Węgierki. Ich pobyt w naszym mieście był krótki, ale jakże istotny! To właśnie oni stworzyli pierwszy stały zespół w tym teatrze. Za ich sprawą odbyła się tu m.in. premiera „Intrygi i miłości” Leona Schillera, „Dożywocia” Aleksandra Fredry, „Pygmaliona” Georga B. Shawa. A hitem był wieczór mickiewiczowski z fragmentami „Pana Tadeusza”, „Konrada Wallenroda” i „Salonu warszawskiego”. Grano w języku w polskim i śpiewano hymn narodowy, a pamiętać należy, że działo się w czasach gdy Białystok był częścią Białoruskiej Socjalistycznej Republiki Radzieckiej! Ten piękny epizod zakończył się w 1941 roku. Zespół wyjechał na gościnne występy do Mińska i Brześcia, a w tym samym czasie wybuchła wojna rosyjsko-niemiecka. W drodze powrotnej część artystów – w tym. m.in. Węgierko – została aresztowana przez Niemców, nigdy już do Białegostoku nie wrócili. Sam Teatr też ucierpiał: część budynku spłonęła w trakcie bombardowania miasta. Mówiło się nawet, że Węgierko zginął murach białostockiego teatru. To jednak tylko piękna legenda, pokazująca jak bardzo w świadomości białostoczian teatr związał się z tym artystą. On sam stracił życie w getcie lub w więzieniu na Pawiaku w Warszawie, dokładnie nie wiadomo.

Rok 1944

Kolejną datą, która pretenduje do miana tego właściwego „początku” Teatru jest rok 1944. Białystok wyszedł z wojny straszliwie okaleczony, trzy czwarte miasta legło w gruzach. Ale od razu po wyzwoleniu schronienie znalazła tu garstka artystów, którym udało się przetrwać wojnę, a którzy nie mogli od razu wrócić do Warszawy czy Krakowa, bo tam wciąż trwała wojna. I to oni stworzyli pierwszy po wojnie zespół:

Joanna Błońska, Halina Kossobudzka, Halina Czengery, Lidia Zamkow, Marian Meller (pierwszy dyrektor), Jan Świdorski, Czesław Wołłejko. Do nich dołączyli białostoccy aktorzy: Rena Ruszczyc, Władysław Szumowicz, Władysław Szypulski, Mikołaj Aleksandrowicz, Witold Różycki. To właśnie oni przygotowali już 22 września 1944 roku premierę spektaklu „Uciekła mi przepióreczka” Stefana Żeromskiego – pierwszy spektakl w powojennej (prawie) Polsce! Premierowy wieczór był niezwykły. Szumowicz wspominał, że kiedy ze sceny padły pierwsze słowa, widownia szalała z radości. Chwilę później jednak zgasło światło! Co robić? Ktoś rzucił pomysł, żeby zapalić świece. Zapalono je i grano dalej. Już nieprzerwanie, aż do dziś. Dlatego właśnie 1944 rok uważa się za właściwy początek historii Teatru Dramatycznego w Białymstoku.

Rok 1948

Ale czy rzeczywiście? Ten pierwszy zespół wkrótce się rozsypał, jeszcze w 1945 r. dołączył do nich Igor Śmiałowski, Hanka Bielicka, Jerzy Duszyński – ale tylko na kilka miesięcy. Dłużej został Zygmunt Kęstowicz, ale i on wkrótce opuścił Białystok. Poza tym ten pierwszy zespół nie mógł występować w Teatrze, bo budynek był częściowo spalony. Przez pierwsze powojenne lata siedzibą teatru w Białymstoku był budynek kina Ton. Wprawdzie odbudowę gmachu w parku na Plantach rozpoczęto bardzo szybko, już w 1945 roku (była to jedna z pierwszych większych inwestycji w mieście), to jednak pierwszy spektakl na scenie Teatru Dramatycznego zagrano dopiero trzy lata później, 23 września 1948 roku „Świętoszka” Moliere w reżyserii Stanisława Daczyńskiego i z nim w roli tytułowej. Może zatem ten moment powinien być tym właściwym początkiem

Zobaczcie jak kiedyś wyglądał teatr

Informacje Teatr Dramatyczny

